

ACADEMICIANUL REMUS RĂDULEȚ – PROFESOR AL POLITEHNICII TIMIȘORENE –

Liviu MĂRGHITAN

Abstract: The author eulogizes the great scientist and teacher that was professor Remus Răduleț. During 1930–1952, this extraordinary personality raised the electrotechnical School of Timișoara to worldwide recognition, through outstanding technical and academical achievements and inventions.

Am avut șansa deosebită de a-l cunoaște pe profesorul inginer, membru titular al Academiei Române Remus Răduleț (1904–1984) pe când se afla în ultimul deceniu al existenței, perioadă în care deținuse funcția de rector al Universității Cultural-Științifice din capitală (demnitate pe care o exercitase încă din 1964), domnia-sa venind cu diverse treburi de natură tipografică la Editura Academiei.

Aflând, ocazional, că eram originar din Arad, oraș pe care îl reprezentase în calitate de deputat în Adunarea Națională (1965–1969), pe când avea de așteptat până la rezolvarea chestiunilor pentru care venea la editură, discutam diverse lucruri între care, evident, prevalau aspectele legate de Banatul în al cărui oraș de reședință efectuase o primă etapă a studiilor de grad universitar și începuse cariera didactică (din 1927 a fost numit asistent la una dintre catedrele Politehnicii din Timișoara – catedra de Electrotehnică – al cărei șef era profesorul Plautius Andronescu).

Remus Răduleț a fost cel de-al treilea copil al soților Vasile și Ana, familie de intelectuali de la țară, neam din care câțiva antecesorii ajunseră preoți în sate situate în ținutul Făgărașului.

Localitatea rurală în care la data de 3 mai, anul 1904 s-a născut băiatul botezat cu prenumele Remus, pe acel timp avea denumirea săsească Hendorf (actualmente este comuna Brădeni, situată în extremitatea de răsărit a județului Sibiu).

A învățat scrisul și cititul în familie, înainte de a avea etatea frecventării școlii primare, deoarece învățământul de stat din Transilvania nu era în limba română decât în școlile finanțate de biserica ortodoxă sau cea greco-catolică, însă în Hendorf nu exista o asemenea școală. Cea mai apropiată școală (cu limba de predare română) de localitatea natală a lui Remus Răduleț se afla în așezarea rurală Berevoi, unde acesta, în anul 1911 a frecventat clasa întâi. Dar, pentru a urma clasele gimnaziale și liceale, în Imperiul Austro-Ungar era necesar să se cunoască limba germană, fapt ce i-a determinat pe părinți să îl înscrie la școala elementară germană din Hendorf, începând din clasa a II-a.

În anul izbucnirii primului război mondial–1914, elevul Remus Răduleț a început prima clasă din cadrul liceului german din Schässburg (actualmente Sighișoara), unde absolvise cursul gimnazial în anul 1919 deoarece anul școlar 1917–1918 a fost suspendat din cauza primului război mondial. După terminarea, în 1919, a clasei a patra gimnazială s-a înscris la liceul „Radu Negru”, recent fondat la Făgăraș (după revenirea Transilvaniei în cadrul statului român). Ca elev, a excelat, mai cu seamă, la materiile științelor exacte. A trecut cu succes examenul de bacalaureat în vara anului 1923.

La doar trei ani după înființarea la Timișoara a Școlii Politehnice, al cărei prim rector a fost Traian Lalescu (1882–1929), se făceau în România Mare recomandări pentru ca tineri bacalaureați români să opteze pentru a deveni studenți ai acelui institut superior din Banat. Remus Răduleț a dat curs acelui îndemn, înscriindu-se în toamna anului 1923 la politehnica timișoreană. După absolvirea facultății, în anul 1927 a fost reținut în rândul cadrelor didactice ale școlii superioare pe care o urmase.

Sprijinit de către profesorul Andronescu, a obținut din partea statului român, în 1928, o bursă de studii de specialitate, în Elveția, la Școala Politehnică Federală din Zürich, unde audiasse prelegeri și luase parte la seminariile ale unor iluștri profesori, dintre care

îi menționăm pe savanții Karl Kuhlmann și Wolfgang Pauli junior, dobândind un amplu volum de cunoștințe de electronică, mecanică, fizică, termodinamică ș. a.

Exigentul profesor Karl Kuhlmann a acceptat să îi fie chiar coordonator al tezei de doctorat, oferindu-i lui Remus Răduleț spre „rezolvare”, subiectul de o foarte mare dificultate referitor la cuptoarele de inducție fără miez de fier.

În anul 1930, teza de doctorat a fost finalizată și susținută, obținând titlul științific corespunzător, succes care i-ar fi permis lui Remus Răduleț să obțină un important post de cercetător la Politehnica din Zürich. Spre marea mirare a conducătorului tezei sale de doctorat, Remus Răduleț nu a dat curs unei astfel de oferte. Revine la Timișoara unde a fost avansat de la gradul didactic de asistent, dobândit în 1927, la treapta de conferențiar suplinitor, predând materiile „centrale electrice” și „tehnica curenților slabi”.

Remus Răduleț a introdus în procesul de învățământ al politehnicii din Timișoara o viziune modernă, total diferită față de ceea ce se preda la noi în țară (la nivel de învățământ tehnic universitar). Prelegerile sale veneau cu o nouă abordare asupra electrotehnicii, bazată pe teoria câmpului electromagnetic, fiind susținut în acest efort modernizator și de către profesorul Andronescu.

Spre exemplu, de numele său se leagă una dintre cele mai de seamă realizări în tehnica sudurilor electrice, prin formularea a celei dintâi estimări reale a puterii necesare pentru sudare la extremități a barelor din fier de profilaturi diferite, procedură utilizată ulterior la proiectarea – evident că la politehnica timișoreană – a instalației ce este cunoscută sub denumirea TAURUS. Practic, această instalație semiautomată de sudat a fost realizată în anul 1939 de către inginerul Cornel Micloși (brevetată în România și Elveția).

Cât privește brevetarea invenției în „țara cantoanelor helvetic”, acest lucru denotă o foarte înaltă și deosebit de onorantă apreciere a meritelor științifice ale inginerului Remus Răduleț, cel care era considerat la Berna, pe bună dreptate, zicem noi, elevat specialist în electrotehnică elvețian, de origine etnică română (doar multiplele-i cunoștințe în domeniu, le dobândise la politehnica din Zürich).

Pe drept cuvânt, doctorul în electrotehnică Remus Răduleț a adus nu numai la politehnica timișoreană, ci și în întregul învățământ tehnic superior românesc, un suflu nou, modernizator, în pas cu noile cerințe ale timpului, reușind să impună în școala politehnică națională acel modern nivel de predare care să o așeze în rândul celor mai de prestigiu politehnici de pe continentul european. Cel puțin în privința prestigiului științific pe plan extern a politehnicii din orașul de pe Bega acest fapt a fost pe deplin confirmat și prin recunoașterea valabilității diplomelor eliberate la Timișoara, nu numai pe plan național, ci și pe cel extern.

Evident că la o astfel de performanță au mai contribuit și alte cadre didactice care constituiseră la Timișoara, o veritabilă pleiadă de savanți, dintre care îi menționăm aici, în mod deosebit pe Cornel Micloși (1887–1963), Alexandru Cișman (1897–1967), Mihai Ghermănescu (1899–1962), Aurel Bărglăzan (1905–1960) ș.a.

Un alt aspect benefic pentru modernizarea procesului de învățământ politehnic timișorean (al profesorului Remus Răduleț) a constat în preocuparea deosebit de perseverentă și prelungită în timp și după plecarea sa la București, de continuă îmbogățire a fondului de carte al bibliotecii documentar-didactice.

Prin faptul că Remus Răduleț a adus la politehnică un număr însemnat de cărți de înaltă specialitate, achiziționate din fond personal în timpul pregătirii efectuată în Elveția, i se poate atribui și calitatea de principal fondator al bibliotecii modernizate a școlii superioare de inginerie din reședința urbană a Banatului. Dacă în anul 1930, fondul acelei biblioteci era încă departe de cerințele didactice, fără să mai pomenim de necesitățile informaționale din cercetările științifice, constase doar din câteva reviste și cărți oferite de câteva personalități din Timișoara și București, la plecarea sa definitivă din 1952 în capitală, numărul de titluri se apropia de zece mii.

Excelent cunoscător al literaturii științifice și tehnice la nivel european și chiar global, al modalității de urmărire a apariției noilor publicații, precum și a căilor de procurare a celor mai valoroase apariții de dată recentă, Remus Răduleț a reușit pe când era director adjunct al bibliotecii, să aducă în patrimoniul instituției marea majoritate a cărților și periodicelor apărute în statele puternic industriali-

zate ale Europei și Americilor. Ba, mai mult decât atât, el a izbutit, prin prestața științifică de care se bucura în lumea tehnicii, să primească în Timișoara cărți și reviste editate pe toată durata celui de-al doilea război mondial, performanță unică în România acelor ani. Astfel, biblioteca politehnicii timișorene a ajuns să fie singura din țară care să dețină serii complete ale periodicelor de profil tehnic, de la primul și până la ultimul număr care încheie apariția respectivă, apărute în anii secundeii conflagrații mondiale.

Citind noile apariții, petrecând în bibliotecă, aproape în totalitatea timpului său liber, profesorul Remus Răduleț a reușit să își însușească cunoștințe de specialitate științifice „de vârf”, fiind cadrul didactic capabil să predea la catedră o gamă largă de discipline, detaliu care îl singulariza în corpul profesoral universitar timișorean (și nu numai). Pentru impresionanta sa cultură științifică și tehnică, despre care se afirma de către contemporani că era enciclopedică, studenții săi îl supranumiseră „Everestul Himalaiei”.

În perioada de mari și nu întotdeauna benefice pentru știință schimbări de după 30 decembrie 1947, profesorul Remus Răduleț a fost angrenat în o serie de acțiuni desfășurate în capitală (printre altele deținerea catedrei de Electrotehnică la politehnică). O perioadă reușise să predea în paralel atât în capitală cât și la Timișoara, însă din toamna anului 1952 se stabilise definitiv în București.

Referindu-se la acel episod din viața fostului său profesor Remus Răduleț, domnul academician Toma Dordea, în studiul publicat în volumul *„Viața academică în Banat. 1866–2006”*, Editura Orizonturi Universitare, Timișoara, 2006, p. 258, face următoarele precizări: *„Deși a părăsit Timișoara (R. Răduleț, n.n.), a urmărit tot timpul evoluția facultății, a dat îndrumări în domeniul didactic și științific, a trimis material documentar /.../ a insistat în special pentru angrenarea celor rămași la Timișoara în activitatea științifică în cadrul unității înființate de către Academia Română în acest oraș, devenită din 1990 Filială”*.

În semn de omagiu postum, primăria municipiului Timișoara a dat unei străzi principale din localitate, numele lui Remus Răduleț, perpetuând astfel amintirea acelor ani pe care ilustrul inginer și dascăl îi petrecuse în cadrul învățământului superior tehnic din Banat.